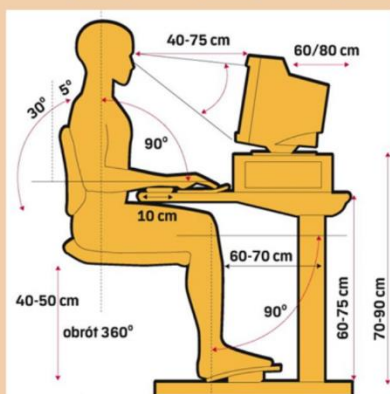


# Warunki pracy w województwie lubuskim w 2014 r.



## Uwagi metodologiczne

Podstawę opracowania stanowi sprawozdawczość o warunkach pracy, wprowadzona rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 9 sierpnia 2013 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na 2014 r. (Dz. U. 2013 poz. 1159) z późniejszymi zmianami. Badanie warunków pracy obejmuje podmioty gospodarcze, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

**Warunki pracy** jest to zespół czynników występujących w środowisku pracy wynikających z procesu pracy oraz czynników związanych z wykonywaniem pracy. Na środowisko pracy składają się czynniki: fizyczne (np. oświetlenie, hałas, mikroklimat), chemiczne (np. substancje toksyczne) oraz biologiczne (np. bakterie), występujące na obszarze miejsca pracy (np. w hali fabrycznej, na stanowisku pracy), jak i na obszarze otaczającym zakład pracy.

Informacje o **zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia** dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych z:

- uciążliwością pracy,
- środowiskiem pracy,
- maszynami szczególnie niebezpiecznymi.

Przez zagrożenie **związane z uciążliwością pracy**, rozumie się szkodliwy wpływ na pracownika czynności roboczych wykonywanych, np. w wymuszonej pozycji ciała, w warunkach ciężkiego wysiłku fizycznego lub w warunkach szczególnej uciążliwości.

Przez **zagrożenie szkodliwymi czynnikami związanymi ze środowiskiem pracy** rozumie się wpływ na pracownika szkodliwych czynników występujących w procesie pracy, których stężenie lub natężenie przekracza obowiązujące najwyższe dopuszczalne stężenie i najwyższe dopuszczalne natężenie, polskie normy lub inne normy higieniczne, np.: substancje chemiczne, przemysłowe pyły zwłókniające, hałas, wibracja, mikroklimat, promieniowanie jonizujące, promieniowanie laserowe, promieniowanie nadfioletowe, promieniowanie podczerwone, pole elektromagnetyczne.

Do obliczenia wskaźnika na 1000 zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedzającego rok bieżący.

Przez **zagrożenie czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi** rozumie się pracę przy maszynach wymienionych w załączniku IV do Dyrektywy 2006/42/WE wprowadzonej ustawą z dnia 21 października 2008 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla maszyn (Dz. U. nr 199, poz. 1228).

**Osobozagrożenia** jest to suma działających na pracownika szkodliwych czynników. Jeżeli na każdego pracownika działa tylko jeden czynnik szkodliwy, wówczas suma osobozagrożeń jest równa liczbie osób narażonych na czynniki szkodliwe.

**Świadczenia z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub szczególnie uciążliwych** dotyczą:

- posiłków profilaktycznych w rozumieniu Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie profilaktycznych posiłków i napojów (Dz. U. Nr 60 z 1996 r., poz. 279), wydawanych nieodpłatnie w ramach dożywiania specjalnego, pracownikom zatrudnionym stale przy pracach szczególnie szkodliwych dla zdrowia, wykonujących stale ciężkie lub uciążliwe prace na otwartej przestrzeni w okresie zimowym, inne prace narażające organizm na nadmierne ochłodzenie, jak również wykonującym prace w szczególnie trudnych warunkach,
- napojów w rozumieniu rozporządzenia RM z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie profilaktycznych posiłków i napojów (Dz. U. Nr 60 z 1996 r., poz. 279),
- innych środków odżywczych wydawanych pracownikom na podstawie branżowych układów pracy lub innych przepisów,
- dodatków pieniężnych wypłacanych pracownikom wykonującym pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub uciążliwych, jeżeli odpowiednie przepisy przewidują możliwość ich wypłacenia,
- skróconego czasu pracy, tj. krótszego od ustawowego czasu pracy w danej grupie zawodowej,
- dodatkowych urlopów (płatnych),
- innych uprawnień, np. możliwość wcześniejszego, niż ogólnie przyjęto, przejścia na emeryturę.

**Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych** są to należne wypłaty dla pracowników, którzy doznali uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, a także dla członków rodzin pracowników zmarłych wskutek takiego wypadku lub choroby:

- odszkodowań z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu lub śmierci pracownika,
- odszkodowań za przedmioty utracone lub uszkodzone wskutek wypadku przy pracy.

**Ocena ryzyka zawodowego** - to kompleksowe oszacowanie kombinacji prawdopodobieństwa wystąpienia urazu ciała lub pogorszenia stanu zdrowia i ich stopnia ciężkości, w sytuacji zagrożenia, dokonywane w celu wyboru właściwych środków bezpieczeństwa.

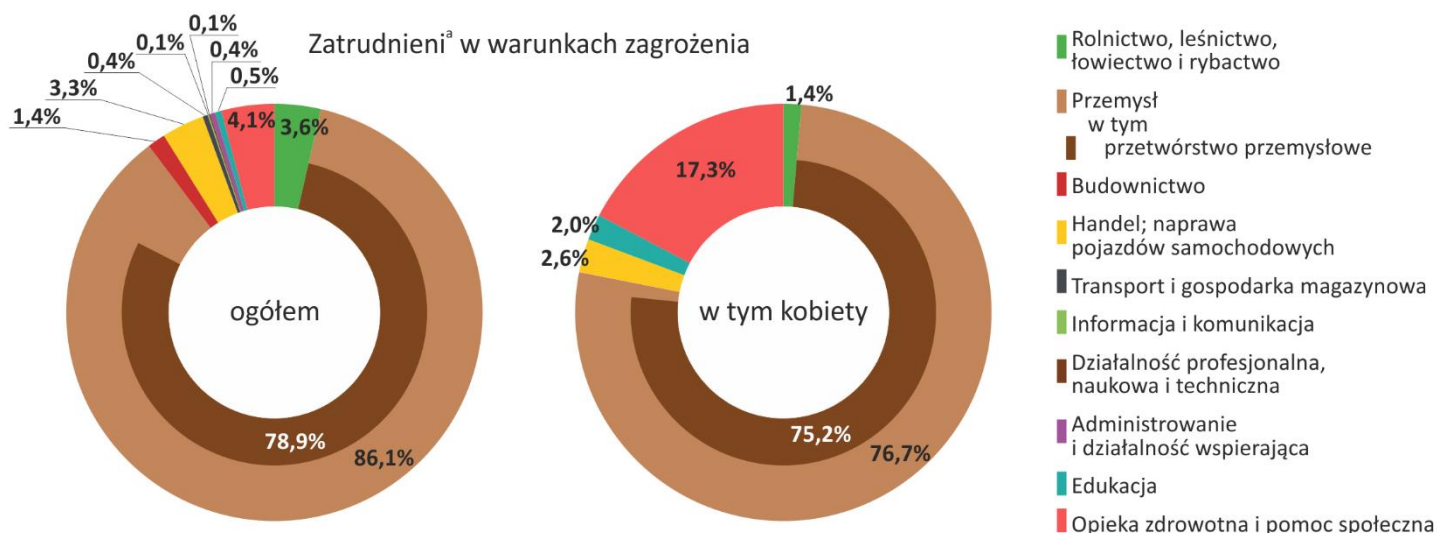
**Stanowisko pracy** to miejsce, w którym pracownik wykonuje czynności zawodowe stale lub okresowo.

## Warunki pracy

Warunki pracy są istotnym zagadnieniem z punktu widzenia zdrowia pracujących oraz realizacji zobowiązań pracodawców do zapewnienia warunków pracy, zgodnych z obowiązującymi normami. Identyfikacja czynników szkodliwych pozwala na ocenę i śledzenie zmian zagrożeń występujących na stanowiskach pracy. Daje również podstawę do podejmowania działań profilaktycznych i prowadzenia odpowiedniej polityki w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

W województwie lubuskim w zakładach objętych badaniem w 2014 r. zatrudnionych było 117,3 tys. osób (tj. o 0,9% mniej niż w poprzednim roku). Spośród tych osób 11,5 tys. osób było zatrudnionych w warunkach zagrożenia (o 12,1% mniej niż w 2013 r.). Grupa ta stanowiła 9,8% ogółu zatrudnionych, a jej udział był mniejszy niż w roku poprzednim o 1,3 p. proc. Spośród ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia 21,6% stanowiły kobiety, ich udział w porównaniu z 2013 r. wzrósł o 2,6 p. proc.

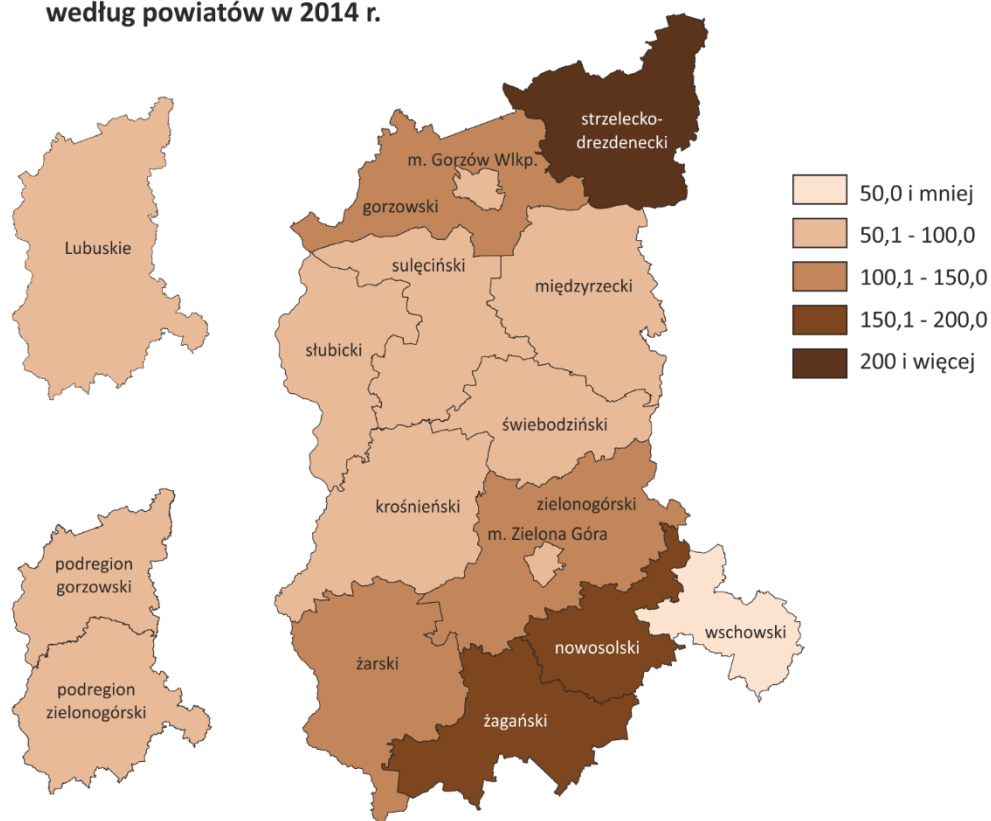
### Struktura pracujących w warunkach zagrożenia w 2014 r. (stan w dniu 31 XII)



<sup>a</sup> Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego.

Od 2011 r. obserwuje się zmniejszanie liczby zatrudnionych w warunkach zagrożenia w przeliczeniu na 1000 zatrudnionych w zbiorowości objętej badaniem. W 2014 r. wskaźnik ten wyniósł 98,1, wobec 110,7 w 2013 r. i 134,1 w 2010 r. Największe zagrożenie dla zdrowia w pracy występowało m.in. w przemyśle (140,4 pracujących w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych w badanej zbiorowości), tym w przetwórstwie przemysłowym (142,8), a także w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (101,1). Relatywnie wysokie zatrudnienie w warunkach zagrożenia odnotowano m.in. w administrowaniu i działalności wspierającej (82,9), a także w opiece zdrowotnej i pomocy społecznej (50,8).

**Zatrudnieni<sup>a</sup> w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych w zakładach objętych badaniem w danej zbiorowości według powiatów w 2014 r.**



<sup>a</sup> Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego.

Większość zagrożeń zdrowia i życia na stanowiskach pracy powodowane było czynnikami związanymi ze środowiskiem pracy. W końcu 2014 r. na ten rodzaj zagrożeń narażonych było 7,2 tys. osób, tj. 62,9% ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia (przed rokiem było to 68,5%).

Osoby zatrudnione na stanowiskach pracy, na których występują warunki zagrożenia mogą być narażone na kilka czynników szkodliwych. Dlatego też w analizach wykorzystuje się kategorię tzw. osobozagrożeń. Liczba osobozagrożeń to liczba osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia, liczonych tyle razy na ile czynników osoby te były narażone.

Wśród czynników związanych ze środowiskiem pracy największe zagrożenie stanowił hałas. Czynnikiem ten występował najliczniej wśród zagrożeń środowiska pracy, zagrożonych nim było 5,7 tys. osób (66,2% osobozagrożeń związanych ze środowiskiem pracy). Kolejne czynniki występowały w zdecydowanie mniejszym natężeniu. Zagrożenia związane z mikroklimatem zimnym stanowiły 5,5% ogółu zagrożeń związanych ze środowiskiem pracy. Kolejnymi zagrożeniami były wibracja i pyły przemysłowe, ich udział stanowił po 5,3%. Substancje chemiczne były zagrożeniem w 4,9% osobozagrożeń.

**Tabl.1. Zatrudnieni<sup>a</sup> w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości w 2014 r.**

Wyszczególnienie	Ogółem		Zagrożenia związane					
			ze środowiskiem pracy		z uciążliwością pracy		z czynnikami mechanicznymi	
	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety
	na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości							
<b>Ogółem</b>	<b>98,1</b>	<b>21,2</b>	<b>61,7</b>	<b>13,0</b>	<b>19,2</b>	<b>6,7</b>	<b>17,2</b>	<b>1,5</b>
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....	101,1	8,7	55,9	5,1	36,8	3,6	8,5	-
Przemysł .....	140,4	27,0	89,8	16,0	25,1	8,8	25,5	2,2
w tym przetwórstwo przemysłowe.....	142,8	29,3	93,9	17,4	21,8	9,4	27,2	2,5
Budownictwo .....	31,1	-	14,1	-	9,5	-	7,5	-
Handel; naprawa pojazdów samochodowychΔ .....	27,1	4,6	11,3	1,1	8,6	2,4	7,2	1,1
Transport i gospodarka magazynowa .....	4,9	-	2,7	-	1,6	-	0,6	-
Informacja i komunikacja .....	8,3	-	-	-	-	-	8,3	-
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna .....	275,9	-	-	-	275,9	-	-	-
Administrowanie i działalność wspierającaΔ .....	82,9	-	37,2	-	8,5	-	37,2	-
Edukacja .....	27,0	22,0	-	-	27,0	22,0	-	-
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	50,8	45,7	41,8	37,9	8,5	7,7	0,5	0,1

<sup>a</sup> Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego.

W 2014 r. zlikwidowano lub ograniczono 5,7 tys. osobozagrożeń związanych z czynnikami środowiska pracy. Jednocześnie w omawianym roku wskazano na 1,4 tys. osobozagrożeń, które powstały lub ujawniono jako nowe. Przewaga likwidacji lub ograniczeń osobozagrożeń nad ich ujawnieniem lub powstaniem świadczy o pozytywnych zmianach na stanowiskach pracy w zakresie warunków pracy.

Pracownicy narażeni są na zagrożenia związane z uciążliwością pracy, czyli takimi czynnikami, których oddziaływanie może spowodować złe samopoczucie lub nadmierne zmęczenie, nie prowadząc do trwałego pogorszenia stanu zdrowia. Czynniki te mogą powodować dużą absencję chorobową i obniżenie wydajności. Z zagrożeniami związanymi z uciążliwością pracy (np. wymuszoną pozycją ciała, dużym wysiłkiem fizycznym itp.) w 2014 r. zmagano się 2,3 tys. osób, czyli 19,6% zatrudnionych w warunkach zagrożenia (przed rokiem 14,0%). Spośród niekorzystnych czynników związanych z uciążliwością pracy istotnymi było m.in. obciążenie fizyczne (38,1% osobozagrożeń związanych z uciążliwością pracy), a także niedostateczne oświetlenie stanowisk pracy (15,8%).

W 2014 r. ograniczono lub zlikwidowano 0,8 tys. osobozagrożeń wynikających z uciążliwości pracy, jednocześnie 0,4 tys. osobozagrożeń ujawniono lub stwierdzono jako nowe w tej grupie zagrożeń.

Zagrożenia związane czynnikami mechanicznymi (np. obsługa maszyn szczególnie niebezpiecznych, m.in. pilarek tarczowych i taśmowych, strugarek, pras i innych) dotyczyły 2,0 tys. osób, tj. 17,5% pracujących w warunkach zagrożenia (podobnie jak przed rokiem). W tej grupie zlikwidowano lub ograniczono w omawianym roku 0,5 tys. osobozagrażeń i stwierdzono 0,2 tys. osobozagrażeń nowopowstałych lub ujawnionych.

W badaniach gromadzi się również informacje dotyczące działań profilaktycznych związanych z oceną ryzyka zawodowego, w 2014 r. przeprowadzono ich na 30,1 tys. stanowisk pracy, na których pracowało 47,5 tys. osób. Przed rokiem było to odpowiednio 27,4 tys. stanowisk i 45,6 tys. zatrudnionych.

**Tabl.2. Stanowiska pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego oraz zatrudnieni na tych stanowiskach w 2014 r.**

Wyszczególnienie	Przeprowadzenie oceny ryzyka zawodowego	Wylimitowanie lub ograniczenie ryzyka zawodowego	Środki zastosowane do wylimitowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego		
			techniczne	organizacyjne	ochrony indywidualnej
Liczba stanowisk pracy .....	30079	12248	3469	4764	8772
Liczba zatrudnionych .....	47453	20376	5133	7464	14842

Zastosowanie środków technicznych, organizacyjnych lub ochrony indywidualnej pozwoliło w 2014 r. na wylimitowanie lub ograniczenie ryzyka zawodowego na 12,2 tys. stanowisk pracy, na których pracowało 20,4 tys. osób. Ponad połowa tych stanowisk (62,1%) znajdowała się w przemyśle. Ponadto w handlu; naprawie pojazdów samochodowych oraz w opiece zdrowotnej i pomocy społecznej było po 7,9% stanowisk dla których zlikwidowano lub ograniczono ryzyko zawodowe. Kolejne 7,1% stanowisk znajdowało się w transporcie i gospodarce magazynowej.

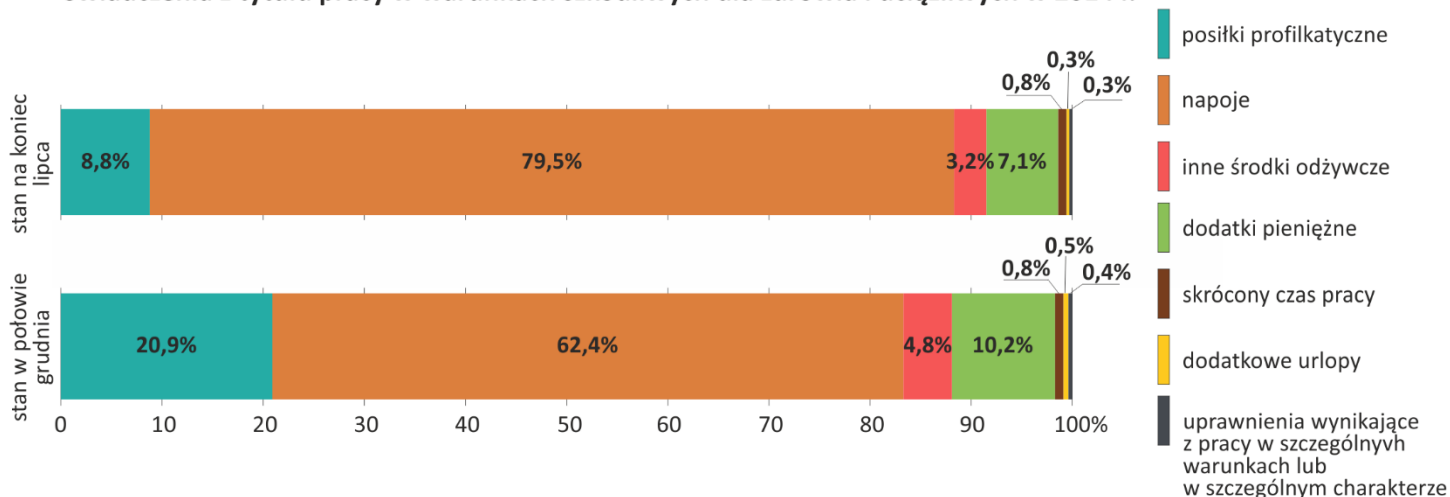
Wśród pracujących na stanowiskach pracy, na których wylimitowano lub ograniczono ryzyko zawodowe 14,8 tys. osób otrzymało środki ochrony indywidualnej, dla 7,5 tys. osób zastosowano środki organizacyjne, a dla 5,1 tys. środki techniczne.

Z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych pracownicy korzystają z uprawnień wynikających z określonych warunków pracy. W porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku nieznacznie wzrosła liczba osób korzystających ogółem ze świadczeń z tytułu pracy w tych warunkach, odpowiednio o 1,4% w połowie lipca i o 3,7% w połowie grudnia 2014 r.

Najbardziej powszechnym rodzajem świadczeń dodatkowych były napoje (41,7 tys. w połowie lipca 2014 r. i 22,2 tys. w połowie grudnia), a także posiłki profilaktyczne (odpowiednio 4,6 tys. i 7,5 tys.) i dodatki pieniężne (odpowiednio 3,7 tys. i 3,6 tys.). Pracownicy korzystali również z innych środków odżywczych, skróconego czasu pracy, dodatkowego urlopu oraz z uprawnień wynikających z pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.



## Świadczenia z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych w 2014 r.



W 2014 r. odnotowano spadek zarówno liczby (o 2,4%) jak i kosztu odszkodowań (o 3,0%) przysługujących z tytułu wypadków przy pracy. Ich liczba wyniosła 0,7 tys., a ich koszt wyniósł 2,3 mln zł. Średni koszt świadczeń wypłaconych z tytułu wypadków przy pracy w 2014 r. wyniósł 3244 zł i był nieznacznie mniejszy niż przed rokiem.

Liczba świadczeń z tytułu chorób zawodowych w omawianym roku wyniosła 7 (wobec 52 w 2013 r.), a ich koszt to 51 tys. zł. (wobec 194 tys. zł). Przeciętna wartość świadczenia z tego tytułu to 7286 zł (wobec 3733 zł przed rokiem).